

Umetnost iz kovčka

MMC KIBLA/KiBela: 23. 1.–14. 3. 2026

artKIT: 23. 1.–7. 3. 2026

Razstava Umetnost iz kovčka predstavlja sodobno prakso umetnikov, ki živijo ali prihajajo iz držav globalnega juga in katerih dela je mogoče spakirati v dimenzije kovčka. Razstava je predstavitev možnosti sodobne umetniške dejavnosti skozi raziskovanje umetniške prakse držav, ki so jih kustosi razstave večkrat obiskali: Etiopije, Gane in Gvatemale. Na razstavi je predstavljenih tudi več umetnikov z migrantskim ozadjem, ki delujejo v svetovnih umetniških središčih: iz Berlina prihajata etiopska umetnika Engdaget Legesse Amede in Henok Getachew ter Klaus Mertens, nemški umetnik, ki je velik del svoje kariere živel in delal v Adis Abebi; iz Chicaga prihaja turška umetnica Hale Ekinci; iz Londona prihaja ganski umetnik Emmanuel Boateng.

Razstava in pripadajoči Festival Arterija predstavljata umetniške načine sodelovanja v dobi globalizacije: sodelovati pomeni nečemu odpovedati se v zameno za nekaj v zameno. Konceptualno gledano, umetniki na tej razstavi nenehno iščejo reprezentacijo svoje pridobljene in izginjajoče identitete. Razstava ponuja dela, katerih glavni jezik je uporaba recikliranih materialov in medijev, hkrati pa predstavlja dela umetnikov, ki interpretirajo dediščino tradicionalnih umetniških medijev. Iz Berlina prihaja etiopski umetnik Engdaget Legesse Amede, čigar tehnika priprave platen je podobna tehniki tkanja, umetnikov glavni navdih pa je poetična vizualnost njegovega maternega jezika, in to je amharščine. Iz Adis Abebe prihajajo slike mladih slikarjev. Mahlet Afework je slikarka in pesnica, katere slike so kot časovne kapsule, ki prenašajo ležerne trenutke ljudi v dnevnih sobah iz preteklosti. Mewded Dagnachew nam ponuja risbe mešanih medijev na papirju iz serije »Zlomljena krila«, ki izžarevajo nostalgijo kolektivnega spomina na etiopsko preteklost in pristop, ki združuje realizem z abstrakcijo. Dawit Tamrat razstavlja dve sliki iz svoje serije slik, ki prikazujeta tipično strukturo izginjajočih hiš iz vasi in predmestij, kjer je umetnik živel, in njihov specifičen način gradnje, pri katerem so hiše kaotično zložene ena na drugo, kar opredeljuje identiteto ljudi, ki v njih živijo. Abel Beyene Disasa je slikar portretov in telesnih gest, čigar slike raziskujejo kompleksnost človeških čustev znotraj vprašanj identitete in okolja, ki oblikujejo sodobno etiopsko družbo, zlasti urbanost Adis Abebe. Birhanu Manaye, ki živi in ustvarja v Adis Abebi, raziskuje tradicionalne vizualne vzorce in niti kolektivnega in individualnega spomina skozi serijo sitotiskanih del na platnu, ki prikazujejo globoko povezavo etiopske družbe s tekstilom ter njegovim pomenom in simboliko. Michael Tsegaye se predstavlja z dvema črno-belima fotografijama iz svoje serije fotografij, ki kronološko spremljata življenje v Adis Abebi skozi topografske mestne krajine in izginjajoča stara naselja, ki so nekoč opredeljevala galopirajočo sodobno metropolo.

Živimo v svetu nenehne potrošnje in kopičenja predmetov, v svetu nakopičenih odpadkov. V Gani, kjer se pomemben del gospodarstva razvija okoli trgovine z rabljenimi oblačili, je onesnaževanje s tekstilom ena največjih okoljskih tragedij našega časa. Obale Gane so polne nakopičenih odpadkov, recikliranih oblačil in obutve z globalnega severa, ki se pošiljajo v balah in prodajajo v Gani kot končno odlagališče. Velika večina bal oblačil in obutve konča v ganskem Atlantskem oceanu, kar trajno degradira okolje za ribiče, hkrati pa lokalnim umetnikom ponuja stalen pretok materialov za družbeno angažirana dela in raziskave stanja trajnosti s krožnim gospodarstvom. Odpadki so sestavni del številnih umetnikov iz Gane, od koder na to razstavo prihaja umetnik Patrick Tagoe-Turkson, ki se predstavlja z deli, stkanimi iz recikliranih japonk, najdenih na obalah južne Gane, in se subtilno poigrava z napetostjo med vsakdanjim in lepim ter zgodbami za

UMETNOST IZ KOVČKA

MMC KIBLA/KiBela: 23. 1.–14. 3. 2026

artKIT: 23. 1.–7. 3. 2026

MMC KIBLA/KiBela, Ulica kneza Koclja 9, Maribor

Odpiralni čas: od ponedeljka do petka od 10. do 18. ure, v soboto od 10. do 14. ure

artKIT, Glavni trg 14, Maribor

Odpiralni čas: od torika do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure

preobrazbo odpadkov v umetnost. Podobno Tewodros Bekele iz Adis Abebe raziskuje vprašanja okoljske trajnosti v vizualni umetnosti in na tej razstavi predstavlja krhke figurice glasbenikov, izdelane iz reciklirane embalaže modrih plastičnih steklenic. Drug umetnik iz Adis Abebe, Dariwos Hailemichael, predstavlja dela iz serije »Metamorfoza«, humorne in ironične serije tipično afriških mask, ki povezujejo duhovni in živi svet, v tem primeru izdelanih iz delov plastičnih posod. Etiopski umetnik Henok Getachew iz Berlina predstavlja svojo in situ kolaborativno instalacijo Weather Report – Plastic Fall. Ta instalacija nam omogoča, da doživimo neskončen tok odpadkov v njegovi čisti moči in naključno lepoto materialov, ki jih zavržemo. Iz Nemčije Klaus Mertens predstavlja svoj performans »Skin of Consumption« in kiparska dela, ki se osredinijo na temo prekomerne porabe in odpadkov ter raziskujejo potencial krožnega gospodarstva. V okviru performansa občinstvo na modni pisti nosi oblačila iz plastičnih odpadkov, kar poudarja uporabo recikliranih materialov v umetnosti.

Mnogi umetniki z globalnega juga črpajo navdih iz predmetov, ki prikazujejo spomin na pretekle čase in nenadne spremembe, kot je to v primeru uporabe rabljenih knjig »Izbrana dela V. I. Lenina« v angleškem prevodu, kupljenih na boljšem sejmu največje afriške tržnice Merkato v Adis Abebi, ki so v ateljeju umetnika Dareja Shiferawa postale, kot umetnik imenuje svoje risbe in besedila, »ranjene strani« knjige kot umetniškega dela.

Afrika doživlja najhitrejšo stopnjo urbanizacije na svetu, saj se bo njeno mestno prebivalstvo do leta 2050 predvidoma podvojilo, ta hiter pritok ljudi v urbana območja pa močno obremenjuje obstoječo infrastrukturo. V tem duhu časa mnogi umetniki, zbrani na tej razstavi, svojo umetniško prakso opirajo na interpretacijo in recikliranje zavrženih predmetov in materialov, da bi pripovedovali zgodbe o nenadzorovanem, intenzivnem urbanizmu, globalnem segrevanju in onesnaževanju, hitrosti sprememb življenja ter vprašanih postkolonialne, čustvene in spolne emancipacije. Vprašanja institucionalnega zanemarjanja, pomanjkanja javnega financiranja, zasebnega sponzorstva in uveljavljenega umetniškega trga se nenehno prepletajo skozi dvoletno načrtovanje te razstave. Največja ovira je velika omejenost pretoka ljudi, pomanjkanje svobode gibanja in potovanja, kar v državah globalnega juga, zlasti pa v Afriki, predstavlja veliko breme za sodobne umetnike, ki so pogosto vabljeni na razstave, na katere ne smejo potovati. Izraz »umetnost nima meja« odraža idejo, da umetniško izražanje presega geografske, kulturne in celo konceptualne omejitve. Nakazuje, da je umetnost lahko univerzalni jezik, ki povezuje ljudi in ideje ter premošča razlike. Čeprav umetnost pogosto nastaja v specifičnih kontekstih in z določenimi omejitvami, njen vpliv in interpretacija segata daleč preko teh meja. Verjamem, da je umetnost danes sprejela univerzalni, globalni jezik, s katerim umetnost ruši meje, vendar te meje pozna in gradi birokracija, ki pogosto preprečuje in ovira dialog z dragimi, dolgotrajnimi, kafkovsko negotovimi postopki pridobitve vizuma.

Večina umetnikov na tej razstavi živi in dela na afriški celini. Začetna faza razstave je vključevala umetnost pakiranja in potovanja, v katerem je umetnik performer, umetnik, popotnik in turist. Ta dolga pot do razstavnega prostora je način skrbi za carinske kontrole, ki jih je treba opraviti čim bolj neboleče, saj je včasih celotna umetniška instalacija zapakirana v kovčke, in če je treba vsebino kovčka pokazati na mejnem prehodu, kako razložiti tiste abstraktne dele (plastiko, žice, rabljene tkanine, odpadke itd.), fragmente nečesa, kar lahko zraste v celoto le v umetniškem konceptu in v izbranem prostoru? Kako na mejni kontroli razložiti trenutno ali verjetno neekonomičnost umetniške predstave ali umetniškega dela, ki bo razstavljeno v neprofitnem muzeju? Kako organizirati zahtevno mednarodno razstavo brez osnovne podpore za prevoz in zavarovanje umetniških del, potovanje umetnikov ali kako zagotoviti udeležbo umetnikov, ki jim je bila zavrnjena viza za potovanje? Na razstavi so predstavljena dela dvajsetih umetnikov od tridesetih, ki so bili povabljeni k sodelovanju. Prvotni načrt je bil, da se dela prevažajo v kovčkih kot metafora, ki povezuje to razstavo s sodobnim nomadizmom in migracijami ter tako simbolizira

ekonomičnost potovanja in proces prevoza blaga. Vendar po dveh letih dela na razstavi večina povabljenih umetnikov ni prejela zahtevanih vizumov za vstop v schengensko območje, število umetnikov, ki so bili prisotni na novigradskem festivalu zaradi razstave, pa se je zmanjšalo na osem umetnikov, ki večinoma živijo v Evropi. Dela drugih umetnikov so v kovčkih prinesli kustosi, ki so potovali z deli, ali pa so umetniki sami našli način, da dela v kovčkih pošljejo sorodnikom, prijateljem, znancem, ki so smeli potovati in so dela dostavili v muzej.

V našem času hitrosti in takojšnjega pretoka informacij in slik je tudi ekonomičnost priprave razstav sodobne umetnosti zaznamovana z duhom časa. Pogoji za razstavljanje razstav v 21. stoletju odražajo realnost globalnega sobivanja, v katerem središča dogajanja že zdavnaj niso več le mesta z razvito umetniško infrastrukturo. Nekdanje periferije so zdaj kraji, ki zagotavljajo enake možnosti za razvoj umetniškega jezika in so pogosto pionirji novih umetniških dogajanj. Vendar pa je velika večina umetnikov z globalnega juga še vedno prikrajšana za prednosti mreženja, pretoka znanja in informacij ter podpore, ki je na voljo umetnikom v Evropi in drugih državah globalnega severa. Ta razstava je zato nekakšna delavnica za odkrivanje neformalnosti v sodobni umetnosti in deluje kot poligon za postavljanje vprašanj o možnostih razstavljanja umetnikov iz držav v razvoju.

Za številne umetnike globalnega juga so tekstili glavni vir navdiha in eden najpogostejših in dostopnih materialov. Tekstili so most med dediščino in sedanostjo, pokazatelj spomina in močan simbol identitete, saj tekstili utelešajo ravnovesje med fluidnostjo in strukturo, minljivostjo in trajnostjo ter specifičnostjo lokalne kulture v vrtincu globalizacije. Gvatemalski umetnik José Enrique Martínez s tekstilom, vezenjem in družbeno angažiranostjo udeležencev preizprašuje moškost in identiteto udeležencev nasploh. Hale Ekinci je umetnica turškega porekla z naslovom v ZDA, ki s tkanjem preučuje spomin, migracije in tradicijo ženskih obrti tkanja in vezenja ter ustvarja prostorske, nežne skulpture in instalacije. Kirubel Melke je tekstilni umetnik iz Etiopije, ki je znan po svojih inovativnih tekstilnih kolažih iz najdenih fragmentov tkanin različnih tekstur in barv, s katerimi pripoveduje zgodbe iz osebne in kolektivne, etiopske preteklosti in sedanosti. Zelalem Merga je interdisciplinarni umetnik iz Adis Abebe, ki na tej razstavi ponuja tekstilne kolaže afriškega oblikovanja v ovalnih okvirjih stropnih svetilk. Iz Gane prihaja Frederick Bamfo, znan po ustvarjanju poetičnih šotorov iz rabljenega džinsa, skozi katere uporablja arhitekturno krajino in pomen tekstila za preizpraševanje vprašanj o zapuščini suženjstva, prostorskosti, materialnosti, participaciji in geopolitiki 21. stoletja. Cecilia Lamptey-Botchway je umetnica iz Gane z naslovom v ZDA, katere osrednja tema njenega umetniškega dela je raziskovanje koncepta afriške ženstvenosti s poudarkom na vsakdanjem življenju in oblačilih žensk ter prikazom, kako je kamera postala močno orodje za dekolonizacijo. Ganski umetnik Emmanuel Boateng, ki živi v Veliki Britaniji, ustvarja tekstilne kolaže in instalacije s fragmenti tradicionalnega ganskega kentskega sloga tkanja, ki preizprašujejo pojma rase in afriške zastopanosti v sodobni umetniški praksi.

Cilj te razstave je izobraževanje skozi dialog in izmenjavo izkušenj ter ustvarjanje priložnosti za umetnike, ki prvič razstavlajo na Hrvaškem (Muzej Lapidarium, Novigrad, 2025) in v Sloveniji (KIBLA, Maribor, 2026). Razstava in programi, ki jo spremljajo, želijo občinstvo vključiti v sodelovanje in smiselne pogovore o sodobni umetnosti in temah, ki jih umetniki raziskujejo. Interakcija z občinstvom se uresničuje prek predavanj, umetniških delavnic, branja afriške literature ali sodelovanja na modni reviji ter prek same razstave, ki vabi k različnim perspektivam in spodbuja občinstvo k oblikovanju lastne interpretacije.

– Goran Tomčić